

Meertalig voorlezen in de kleuterklas

DRIE DREMPELS OVERWONNEN

De kleuterklas anno 2021 is een spiegel van de maatschappij: een rijke mix van nationaliteiten, culturen en talen. Auteurs spelen daarop in en brengen meer diversiteit binnen prentenboeken. Denk maar aan boeken als *Rikki en zijn vriendjes* van Guido van Genechten, *Tram Bxl* van Marjolein Pottie, *Bibi is dol op boeken* van Anna McQuinn en de verhalen van prinses Arabella van Mylo Freeman. Elly van der Linden en Suzanne Diederens maakten samen een reeks prentenboeken voor de kleuterklas bij Clavis, en ook de prentenboeken van Studio Sesam winnen aan bekendheid.

Sarah Sierens & Kristel Detollenaere, bewerking door Steven Delarue

SARAH SIERENS EN KRISTEL DETOLLENAERE

zijn taaldocenten bij HOGENT. Voor deze bijdrage vonden ze inspiratie bij Foyer vzw, Freinet-school De Mandala (Gent) en de Boekenkaravaan van De Schoolbrug (Antwerpen).

Steeds meer scholen werken intussen aan een gedragen visie rond meertaligheid. Onderzoek toont immers aan dat je de meertalige realiteit als een troef kunt uitspelen, door thuistalen een plaats te geven op school en in de klas. Een positieve houding ten aanzien van talige diversiteit en een hoger welbevinden bij kleuters zijn bijvoorbeeld twee mooie gevolgen van actief inzetten op meertaligheid. Bovendien kun je de thuistaal inzetten in taalleerstrategieën om de verwerving van zowel de thuistaal als de onderwijstaal te stimuleren.

Hoog tijd dus, zou je denken, om ook je voorleespraktijk aan te passen en naast Nederlandstalige ook meertalige prentenboeken een prominente plaats te geven in de kleuterklas. Toch blijken die in de praktijk ondervertegenwoordigd te zijn. Hoe komt dat? Een korte bevraging bij leerkrachten toont aan dat er drie grote vragen leven: 'Welke boeken kan ik het best gebruiken?', 'Waar kan ik die boeken vinden?' en 'Wie zal die verhalen dan voorlezen?'. In deze bijdrage gaan we op elk van die drie drempels in, met tips en ideeën om ze vlot over te geraken. Zo kun je vol vertrouwen de sprong wagen naar meertalig voorlezen!

in, met tips en ideeën om ze vlot over te geraken. Zo kun je vol vertrouwen de sprong wagen naar meertalig voorlezen!

WELKE MEERTALIGE BOEKEN KAN IK HET BEST GEBRUIKEN?

Een goede meertalige vertel- of voorleesbeurt begint met het selecteren van een goed boek. Niet elk anderstalig of meertalig boek leent zich immers even goed om meertalig voor te lezen. Een aantal criteria waar een prentenboek idealiter aan voldoet:

- De verhaallijn is helder en bevat een rode draad
- Het verhaal is kort en krachtig, zodat het kind de aandacht niet verliest
- Het verhaal bevat geen stereotypen (denk aan vrouwelijke personages in een zorgende rol, zwarte pietten,...); let ook op voor taalgevoeligheden of culturele verschillen.
- De personages zijn herkenbaar (dieren doen het bijvoorbeeld altijd goed)

- De illustraties zijn duidelijk en spreken tot de verbeelding, zodat je het verhaal ook kan volgen als je de taal niet kent
- De vormgeving is sober
- Het boek stimuleert om zelf iets te kunnen doen (iets zoeken, raden wat er volgt, opdrachten uitvoeren), om vragen te stellen of erover te praten

WAAR VIND IK MEERTALIGE BOEKEN?

Het is zeker niet makkelijk om kwaliteitsvolle meertalige boeken te vinden en te kunnen aankopen. We overlopen even de verschillende soorten prentenboeken die je kunt gebruiken.

Silent books

Eerst en vooral zijn er de 'silent books', of prentenboeken zonder tekst. Die lenen zich heel goed tot meertalig vertellen: door het ontbreken van tekst kan de voorlezer zelf een verhaallijn bedenken bij de prenten en z'n eigen woorden kiezen en aanpas-

sen aan het taalniveau van de kleuter. *De sneeuwman* van Raymond Briggs is een klassiek maar tijdloos voorbeeld. Andere aanraders zijn *Stoppeltje*, een stripreeks van Céline Fraipont en Pierre Bailly, en *Het Gat* van Øyvind Torseter.

Prentenboeken met tekst

Wil je liever een prentenboek met tekst, dan kan je kiezen voor tweetalige prentenboeken die specifiek ontworpen zijn voor meertalige kleuters (zoals de Nik Nak-boekjes), of voor kwalitatieve vertaalde literatuur. Denk maar aan de verhalen van Rikki van Guido van Genechten, die in tal van talen vertaald zijn, en aan (andere) klassiekers zoals *De krokodil die niet van water hield* (Gemma Merino), *Rupsje Nooitgenoeg* (Eric Carle) en *We gaan op berenjacht* (Michael Rosen en Helen Oxenbury).

Digitale prentenboeken

Wil je naast papieren boeken ook graag met digitale prentenboeken aan de slag, neem dan zeker eens een kijkje bij Fundels en Piccolo Picture Books. De digitale vertelkiosk van Foyer is ook een aanrader. Deze vertelkiosk, in de vorm van een kamishibai (een Japans verteltheatertje) met touchscreen, biedt 98 verhalen in 21 verschillende talen, voorgelezen door moedertaalsprekers. Je vindt de vertelkiosk in verschillende Brusselse bibliotheken en scholen, maar er is ook een exemplaar in elke Vlaamse provincie dat ontleend kan worden. Meer informatie vind je op de website van Foyer.

Bibliotheken

Tot slot kun je natuurlijk ook in de bibliotheek terecht. Meer en meer bibliotheken bieden meertalige prentenboeken aan. Zeker in steden als Brussel, Antwerpen en Gent is er een groeiend aanbod aan meertalige boeken voor (jonge) kinderen.

WIE HEB IK NODIG OM MEERTALIG VOOR TE LEZEN?

Het spreekt vanzelf dat, als je een taal niet machtig bent, je een beroep doet

op iemand die dat wel is. Je laat anderstalige prentenboeken immers het best voorlezen door een *native speaker*. In de eerste plaats kun je dan denken aan een meertalige leerkracht, als je zo iemand in je team hebt. Ook andere meertalige schoolmedewerkers kunnen in hun thuistaal voorlezen. Denk maar aan het administratief personeel, begeleiders van de naschoolse opvang of poetspersoneel. De leerlingen inzetten kan ook: bij kangoeroevoorlezen laat je meertalige leerlingen (best uit de derde graad) in hun thuistaal voorlezen in de kleuterklas.

De belangrijkste partners bevinden zich echter buiten de schoolmuren: het zijn de ouders van de meertalige leerlingen op je school. Door hen te laten voorlezen bij jou op school, versterk je het partnerschap tussen school en gezin, wat alleen maar voordelen heeft. Ga er echter niet van uit dat een meertalige ouder zichzelf zomaar zal aanbieden om te komen voorlezen: dat vereist veel inspanning vanuit de school, om zo drempels te verlagen en ouders te motiveren en te mobiliseren zodat ze hun weg naar school vinden. Als het kind er mag zijn, de ouders er mogen zijn, en de thuistaal de klas mee in mag, dan is er een veilig klimaat waarop voortgebouwd kan worden. Op de website van de Schoolbrug, een Antwerpse organisatie, vind je in de materialenbank heel wat materiaal en methodieken om ouders nauwer te betrekken bij de school, kaderend in een gedragen visie op meertaligheid.

Je kan ouders motiveren om meertalig voor te lezen door hen te overtuigen van de voordelen ervan, onder meer het positief effect op de taalontwikkeling van hun kinderen. Sommige meertalige ouders zijn bezorgd dat het gebruik van de thuistaal de ontwikkeling van het Nederlands in de weg zal staan. Niets is echter minder waar: meertalig voorlezen verhoogt niet alleen het welbevinden in de klas, maar biedt ook een opstapje naar het leren van het Nederlands. Vaardigheden en strategieën die je oefent in de thuistaal, kun je immers doortrekken naar een andere taal.

Eens je je meertalige voorlezers hebt, is het belangrijk om die ook goed te ondersteunen en voldoende veiligheid te bieden. Als leerkracht ben je erg vertrouwd met hoe je verhalen aan kleuters overbrengt, maar ga er niet van uit dat bijvoorbeeld ouders dat uit zichzelf ook kunnen. Enkele tips:

- Toon algemene voorlees- en verteltechnieken heel concreet voor aan ouders. Laat zien hoe je het wel zou doen, en hoe je het net niet zou aanpakken. Leg de nadruk op een duidelijke mimiek, gevarieerde intonatie, ondersteunende gebaren en een traag voorlees- of verteltempo.
- Sta ook stil bij het taalniveau van de voorlezer. Sommige ouders lezen zelf moeizaam, maar voelen zich bijvoorbeeld wel goed bij *silent books*.
- Geef ouders in de eerste plaats zelf de mogelijkheid om een boek mee te brengen of te kiezen uit jouw aanbod. Uiteraard laat je hen het boek vooraf meenemen naar huis, zodat ze zich kunnen voorbereiden. Zorg ervoor dat de boeken aan de criteria voldoen die we in het begin van deze bijdrage hebben opgelijst, dat maakt het voorlezen of vertellen stukken eenvoudiger.

PROBEER HET UIT!

Wil je de sprong naar het meertalig voorlezen wagen, laat je dan niet afschrikken door de drempels die er zijn. Drempels bestaan immers om overwonnen te worden. Genieten van boeken en verhalen is zo fundamenteel voor kinderen dat taal geen barrière mag vormen.

Kleutergewijs

Dit artikel is een aangepaste en ingekorte bewerking van twee blogposts op Kleutergewijs (kleutergewijs.wordpress.com), dé blog over innovatie en onderzoek in kleuteronderwijs.